

Landskap: Småland..... *Upptecknat av:* Folke Neij.....
Härad: Tveta..... *Adress:* ..... Bankeryd.....
Socken: Bankeryd..... *Berättat av:* Carl Magnusson.....
Uppteckningsår: 1936..... *Född år* 1862 *i* Bankeryd.

Uppteckningen rör H A V R E O D L I N G.
(1870-talet).

Skriv endast på denna sida!

6 sid.

4849

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
1.

Carl Magnusson, Hemmansägare, Backen Väster-
gården, är född 1862 i Bankeryd. Nämnda gård är Magnus-
sons fädernegård, där han redan vid 7 å 8 års ålder
måste börja hjälpa till med arbetet i mån av förmåga.
Han har sedan allt framgent brukat gården och deltar
ännu i arbetet.

4849

H A V R E O D L I N G.

(1870-talet)

Olika havresorter. Den havre, som i meddelarens barndom odlades här, var uteslutande av vitkornigt slag.

Utsädeshavren var av egen skörd. "Dä va' allri' talan öm å köpa ett enda skällpunn. Fanns inte (utsäde), så feck dä legga osätt".

"Min gamle far, han sådde allti' spethavvre, men då minns ja', att Vissingsöhavvren användes på dessa trakter ikring Jönkeping. Den köppte di i sta'n uttå 'Bulla-Pelle' (spannmålshandlande m.m. i Jönköping). Han köppte iffrå 'öa'".

De utländska havresorterna känner meddelaren icke till.

"Spethavvren, han va' söm frö. Den lelle kä'nen (kärnan), han va' söm ett ko'ngrynn (av de krossade korngrynn,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—2.—

4849

som köpas i staden). I förmen va' han söm den havvren, vi ha nu, men skal nästan alltihopp. Han 'segmognade', för se dä va' ingen gössel. Han sto' så länge, enna' en sladde ner 'en. - Dä va' fin halm".

Meddelaren vet ingen i trakten, som nu odlar sådan havre. De förädlade sorterna togo överhand "i mina exér-år, tjuge års ålder, va' dä slut, här iminstingen. Å när ja' va' en åtta, tie år, va' dä nästan ur bruk /, för en sexti' år se'n/".

Vildhavre fanns, men icke under något av de efterlysta namnen.

Havrejorden. Till havresådd användes både sandjord, lerjord och mossar. Gärdena byttes om (växelbruk). "När dä kom te den turen, så sådde vi havvre".

Sådden. Om tiden för denna säger meddelaren: "Dä ble' vanli'tvis inte, förrän i början å Juni, å iblann inte slut, förrän framåt messömmar. Dä va' fö'skräckli'a

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
3.

ventra' på den tiden å sena våra'. - Dä va' te å gå å så för hann ur e' gammal såskäppa. En (karl) feck gå framför å 'fjärja' (draga upp ränder), så di så', var di s'ulle så /mä e' hacka/. Se'n va' dä te å kömma ätter mä ett par oxa' å mylla ner dä dära /köra ner 'et mä e' lita harv, hemmagjo'd mä jä'npenna'. Men enna' di sådde, geck di över mä e' harv uttå granpenna' /träpennaharv/".

Dessa pinnar gjordes av grangrenar med en smula av stammen kvarsittande som "huve", se teckning.

Skördens. "Han mognade trögt. I September, inte förr, men dä kunne va' lite olika. - När dä ä' vitt, eller ko'nena ä' hå'da, så ä' dä ju moget. - Min gamle far hadde använt skära möcke', men i min ti' slo' vi havvren mä lie. Han banns inte, dä va' inte lönnt å binna, å inte mö' å hämta, men där dä va' nå'et likare (bättre), på en go' mösabit

elle' så dära, så to' en ihop lite å slo' bann öm". Sådana kärvar kallades "butter". - Havren fick torka på marken.

Att man lämnade kvar något på rot eller några lösa strån, förekom icke. "Nej, då skrapade di å så väl mä sina små lia' /di hade små kötta (korta) lia'/. Di va' så rädda öm sä'a, så di geck å plockade öpp strå' å ax mä hännar'a. - Di kö'de in 'et i e' lita ärka (höhäck). - Dä va' te å häva in 'et mä hännar'a i lo'en. Men längre fram började då bli trägreper. - Iblann va' då te å stå å slå i lo'a-balken mä butter'a, men anna's tröska mä slage på lo'golvet".

Havrens användning. "Havvren användes te brö', åsså hade bönnar'a en elle' två griser var, sön di feck ha' lite' havvre te. Hästa' fanns inte en enda i Bankery' fö'samling i min tidi'aste ba'ndom. (Gäller vanliga bondgårdar.) Den fösste hästen i Bankery' köm te Granshult. Ja' va' nog inte mer än tre, fyra år då /ömkring sjutti' år se'n/. Va' sön kö'des mä, så va' då oxa'". - Bröd enbart av havre

"talte di öm, men när ja' växte öpp, så va' dä blannbrö', hällten havvre å hällten råg. Dä va' tunna kaker mä ett hål i metten. Dä bakade di möcke' å hängde på en åtta, tie spett i taket". En sådan kaka kallades "e' blannbrö' skaka". Brö'et feck hänga i taket, tess !karma! började falla ner på golvet. Ajjija mej, secka tänder di hade! Di kunne äta hå't brö'. - Jo, så fanns dä treskellingslempar, söm en köppte, när en for te sta'n. Å hemma backte di treskellingslempar ätter den modellen. Dä va' rågmjöl å rätt möcke' sirap, å så vatten. - Mjölk i brö'et, dä va' sällan. - Te Jul skulle sånna lempar fennas i mängd".

Blandbrödet var vardagsbröd och det sist beskrivna var helgdagsbrödet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
6.

—
F. Neij